

ומפרשת הגמרא: **מאי נפקא מינה** בספיקו של רבי אבא?

לגזירתו ולעבוד בו, שאם קדוש הוא הרי הוא אסור בגיזה ועבודה, ואם אינו קדוש הרי הוא מותר.

ומסקינן: תיקו!

בעא (12) מיניה בן רחומי מאביי:

האומר: הריני נזיר לכשיהא לי בן, ושמע חבירו ואמר "ועלי" — מהו כוונתו ודינו של השומע? שהרי דבריו יכולים להתפרש בשני אופנים:

האחד: אף אני נזיר כשיהיה "לך" בן.

השני: אף אני נזיר כשיהיה "לי" בן.

האם "ועלי" אדיבוריה של ראשון הוא דמשמע, והיינו שקיבל על עצמו את כל תוכן דיבורו של חבירו, ואם כן יהיה אף הוא נזיר כשיוולד לחבירו בן.

או אגופיה של שני משמע, כלומר: תלה את נזירותו בבן שיהיה לו עצמו, ולכשיוולד לו בן אז יהיה נזיר.

ואם תמצוי לומר דכשאמר "ועלי" ודאי אגופיה משמע והוא נזיר כשיהיה לו עצמו בן —

הרי שעדיין יש להסתפק: באופן שאמר הראשון: "הריני נזיר לכשיהא לי בן", ושמע חבירו ואמר "ואני" — מהו?

האם אף שאמר "ואני" אנפשיה קאמר, שיהיה נזיר כשיהיה לו עצמו בן.

או דילמא כיון שאמר "ואני", הכי קאמר השני: רחימנא לך כוותיך [אוהבך אני כמותך] ושמח בשמחתך, ואף אני מקבל עלי נזירות לכשתזכה לבן?

ואם תמצוי לומר שודאי כוונתו באומרו "ואני" (13) — שיהיה נזיר כשיהיה לחבירו בן ולא לעצמו בן, כי כל באנפיה [כל בפניו של המיועד להיות אב] כסיפא ליה מילתא ^{יג-ב} [מתבייש הוא בדברך] שלא לעשות לחבירו נחת רוח ולהראות לו שהוא חפץ בטובתו, וודאי שנתכוין לקבל על עצמו נזירות לכשיזכה חבירו לבן ולא הוא —

הרי שעדיין יש להסתפק: אם אמר הראשון: "הריני נזיר לכשיהא לפלוני" — שאינו בפנינו — בן, ושמע חבירו ואמר: "ואני" — מהו?

מי אמרינן: כיון שנזר שלא בפניו של המיועד להיות אב, שוב אינו מתבייש להתיחס ללידת בנו שלו, ואנפשיה קאמר, שיהיה נזיר כשיהיה לו עצמו בן.

או דילמא אף כשאומר כן שלא בפני אבי הבן: הכי קאמר ליה השני לראשון: רחימנא

אורה" והבנתו בדברי התוספות.

13. כן ביאר הקרן אורה לדעת התוספות, שכל זה אינו אלא באומר "ואני", אבל באומר "ועלי" נוקטת עכשיו הגמרא כ"אם תמצוי לומר" דלעיל

ולעיל בהערה נתבאר מלשון הר"ן, שבכרי אינו נזיר עד שיתברר שיש בו מאה כור, וכך יש לפרש גם כאן.

12. השמועה מתבארת על פי גירסת ה"קרן

ואם אמר: א. הריני נזיר לכשיהיה לי בן ב.
ונזיר עכשיו —

התחיל מונה את שלו, ואחר כך — קודם
שהשלים את מנין הנזירות שלו — נולד לו
בן, הרי זה מניח את הנזירות שלו באמצע,
ומונה את של בנו, כי היות וקיבלה קודם
לשלו צריך הוא למנותה מיד כשיוולד הבן,
ואחר כך משלים את שלו. (1)

נמרא:

בעי רבא:

א. אם אמר אדם: "הריני נזיר [נזירות סתם
שהיא שלשים יום] לאחר עשרים יום,
ומעכשיו מאה יום", מהו שתתחיל הנהגת
נזירות מאת הימים מעכשיו ויפסיקנה לאחר
עשרים יום בשביל הנזירות השניה שקיבל
תחילה, או שלא חלה נזירות מאת הימים
אלא לאחר הנהגת הנזירות השניה?

ליה כוותיך [אוהב אני את אותו פלוני כמו
שאתה אוהבו], ואף אני מיחל ללידת בן
לאותו פלוני, ואני נודר נזירות אם אכן יזכה
אותו פלוני לבן.

ומסקינן: תיבעי, כלומר: בעיה זו אינה
פתורה.

מתניתין:

האומר: א. הריני נזיר, ב. ואהיה נזיר גם
לכשיהיה לי בן.

והתחיל מונה את שלו [זו שקיבל עליו בלי
שייכות לבן], ואחר כך נולד לו בן, הרי זה
משלים תחילה את הנזירות שלו כיון
שקיבלו תחילה, ומביא את כל הקרבנות
ומגלח.

ואחר כך מונה את הנזירות השניה של בנו.

תגלחת אחת לשתייהן.

[ומבואר בתוספות ובפירוש הרא"ש, שזה
מוכרח מלשון המשנה שאמרה "משלים את
שלו", שאם היה מגלח בנפרד על נזירות בנו,
הרי היה צריך להמתין שלשים יום לגידול שער
הראוי לתגלחת, ונמצא שאין הוא "משלים" אלא
נוהג נזירות שלימה אחר נזירות בנו, וראה עוד
מה שכתב הרא"ש על דקדוק זה].

אבל אם היתה הנזירות שלו יותר משלשים
יום, וכשנולד הבן נותר לו להשלים שלשים יום,
הרי זה יביא קרבנות ויגלח בסוף נזירות בנו,
וכשישלים את שלו, יביא עוד קרבנות ויגלח
בשנית, [כן כתבו התוספות כאן, וראה מה
שהביא בזה ב"ארוזי הלבנון" מדברי התוספות
לקמן ומדברי רבינו עקיבא איגר].

שכוונתו לבן של עצמו, ואפילו כשאמר כן בפניו
של חבריו.

1. א. ולענין הקרבנות והגילוח על נזירות בנו יש
בזה חילוקי דינים:

כי באופן שמדברת המשנה, שהנזירות שלו
היא לשלשים יום בלבד [שהרי סתם נזירות היא,
שהיא שלשים יום], ונמצא שלא נשאר לו
להשלים לאחר נזירות בנו אלא פחות משלשים
יום, הרי זה לא יביא את קרבנותיו על נזירות בנו
ויגלח, שהרי אם כן לא יוכל להשלים את
נזירותו שלו, כי אין גידול שער פחות משלשים
יום ולא יהיה שערו שיגדל אחר כך ראוי למצות
תגלחת, [כמבואר לקמן מד א.], ולכן יביא בסוף
ההשלמה שתי קרבנות לשתי הנזירות, ויגלח

האם נאמר:

הנזירות השניה, ודעתו היא שיהיו עשרים הימים הראשונים פנויים מנזירות.⁽³⁾

או דילמא:

כיון דאית ליה שיעור גידול שער [כלומר: כדי שיעור הפחותה שבנזירויות, ויותר] לבסוף לאחר ניהוג סתם הנזירות, שהרי מאה ימים קיבל עליו, ויותר לו שמונים יום להשלמה (4) —

ולכן חיילא נזירות מאת הימים מעכשיו, ויפסיק לאחר עשרים יום וינהג נזירות שניה,

כיון דהלין מאה יום לא שלמי בהנך עשרים יום [היות ונזירות מאת הימים אינה מסתיימת בעשרים ימים אלו שער תחילת הנזירות השניה], ונמצא שיהא צריך אז להפסיק את נזירותו ולנהוג נזירות שניה שקיבל במפורש לאחר עשרים יום, אם כן יש לומר —

דלא חיילא מעכשיו נזירות מאת הימים, (2) כי מסתמא אין דעת איש זה להפסיק את נזירותו, ולשוב ולהשלימה לאחר שינהג את

נזירות ואם נולד לו בן הרי הוא מפסיק את נזירותו, אין זה דומה לנידון של רבא, כי במשנתנו לא היה יודע בשעה שנדר שילוד לו בן באמצע נזירותו, מה שאין כן בעניינו שידוע היה מתחילה שיצטרך להפסיק לאחר עשרים יום, ואם כן יש לומר שלא היה בדעתו להתחיל מעכשיו על מנת להפסיק.

4. לשון התוספות הוא: כיון שנשאר לו שלשים ימים לאחר סתם נזירות כדי גידול שער היינו נזירות שלם".

ביאור דבריהם, שאין הטעם משום שישאר לו שיעור לגדל את שערו כדי לגלחן על נזירות מאת הימים, אלא עיקר הטעם הוא משום שיש שיעור בהשלמה כדי נזירות שלימה שהיא שלשים יום.

ובביאור החילוק בין אם נשאר לו לאחר שיחזור לנזירותו דרך משל עשרה ימים בלבד או שלשים יום ויותר, כתבו התוספות לקמן בד"ה חדא מגו חדא, וז"ל "כיון דעשרה יומין לבד הוא דיתרין, לא סלקי הנך עשרה שישלים אחר נזירות דאחר עשרים לאיצטורפי לעשרים שספר מתחילה, משום דהנך עשרה לא חזו לנזירות לחודייהו, ולהכי לא ניחא ליה

ב. שיטת הרמב"ם שונה מהתוספות בפירוש המשנה ובדין, וכפי שפירשה האחרונים [ראה קרן אורה וחדושי מרן רי"ז הלוי בהלכות נזירות דף כ ב, וכא א]:

משנתנו עוסקת בנזירות שהיא יותר משלשים יום, וכשנולד הבן עדיין נותרו שלשים ימי נזירות להשלמת נזירותו, ונהג את נזירות בנו ומגלח, ואחר כך "משלים" את שלו; אבל אם לא נותר לנזירות שלו שלשים יום משנולד הבן, אין הוא יכול להמתין עם הגילוח על נזירות בנו עד שישלים את הנזירות שלו [כי עד שלא גילח על נזירות בנו, אין הוא חוזר להנהגת הנזירות שלו, הגרי"ז], אלא מגלח על נזירות בנו ונהג עוד שלשים ימי נזירות עד שיגדל שערו כדי שיעור תגלחת לנזירות שלו, ופרט זה מתבאר לדעת הרמב"ם במשנה הבאה, שהיא השלמה — לדעתו — למשנה זו.

2. ואף שאמר בהדיא: "מעכשיו מאה יום", רצה לומר "ומעכשיו כמו כן אני מקבל מאה יום אחר שאעשה סתם נזירות לאחר עשרים יום".

3. ואף שבמשנתנו מבואר שהמקבל נזירות ונזירות לכשיהיה לו בן הרי זה נוהג עכשיו

ולאחר שיסיימנה ישוב וישלים את נזירות מאת הימים.

ותמהה הגמרא על רבא:

עד שרבא מסתפק בנזירות של מאה יום

שנותרו שלשים יום להשלימם לאחר הנזירות השניה —

ותבעי ליה לרבא באופן שקיבל על עצמו בתחילה נזירות מועטת היינו סתם נזירות של שלשים יום, ועוד נזירות שניה לאחר

שנכתב בהערות שם.

ב. הקשו התוספות: איך יגלח על הנזירות השניה שבאמצע והרי תגלחת סותרת [כוונתם קושייתם היא לשיטת רבי יוחנן שאם נטמא בימי נזירות בנו הרי הוא סותר אף את נזירותו שלו, כמבואר לקמן בגמרא]?!?

ותירצו, דהא דתגלחת סותרת "היינו כדי שיהיה לאחר התגלחת שלשים יום כדי גידול שער, אבל אם נשאר אחר התגלחת שלשים יום עד כלות נזירותו אינו סותר כלום, כיון דאית ליה גידול שער דתגלחת טהרה, והכא נשאר לו שמונים יום כדי גידול שער ויותר".

ואם תאמר: אם כן למה נדחקו לפרש את לשון הגמרא "כיון דאית ליה גידול שער לבסוף" דהיינו שיעור נזירות לבסוף, למה לא פירשו כפשוטו, שאם לא היה לו כדי גידול שער לבסוף, נמצא שאחר התגלחת של הנזירות השניה היה צריך להמתין מעבר לימי הנזירות שקיבל על עצמו עוד מספר ימים כדי שיהא שער ראוי לתגלחת, וזה יש לומר שאינו רוצה, אך כיון שיש בזמן שנותר שלשים יום כדי גידול שער, שוב לא איכפת ליה להפסיק בנזירותו.

זה אינו, שהרי אף אם לא היה נשאר לו שיעור כדי גידול שער לא היה צריך להוסיף על ימי נזירותו, אלא היה מגלח תגלחת אחת לשתי הנזירות, וכפי שכתבו התוספות במשנתנו לענין נזירות בנו המפסקת בסתם נזירות שלו, שאינו מגלח על נזירות בנו אלא עושה תגלחת אחת לשניהם.

להפסיק נזירותו, אלא אלו עשרים יום רוצה שיהיו פנויים, ויהיה מותר ביין ובתגלחת וליטמאות למתים", אבל כשנזר נזירות של מאה יום "כיון דאי חיילא השתא עשרים יום, אכתי פשו להו שמונים יום אחר נזירות שלשים יום דחזו לנזירות לחודייהו, ומצטרפי שפיר להני עשרים יום להשלמת מאה יום, וימנה עשרים יום ושוב מונה שלשים יום ומגלח ויביא קרבן, ושוב מונה שמונים יום להשלים המאה יום ויגלח שנית ויביא קרבן ולא קפיד אהפסקת נזירות".

ובהכרח שאין כוונתם שאכן אין ראויים ימים שאין בהם שיעור נזירות להצטרף למה שכבר מנה תחילה, שהרי במשנתנו — העוסקת בנזירות מועטת — לא נותרו לו ימים להשלמה כדי שיעור נזירות, ובכל זאת מצטרפים הם; אלא שאם כן נמצאו דבריהם מחודשים, כי היות ועל פי דין ראויים הם להצטרף, למה שיחדש לעצמו סברא שאין ראוי לצרף ימים שאינם ראויים לנזירות, עם חצי הנזירות שעשה קודם הנזירות השניה.

ולפי פירושם, לשון "כיון דאית ליה גידול שער לבסוף חיילא" אינו כל כך בדקדוק, שהיה לגמרא לומר "כיון דאית ליה שיעור נזירות לבסוף חיילא", ואולם כעין זה מצינו במשנה הבאה, ששינינו "אין תגלחת פחותה משלשים יום" ועיקר הכוונה היא שאין נזירות פחותה משלשים יום, כמבואר שם בתוספות, וראה אות ב, ובמה שכתבו התוספות במשנה לקמן בטעם שנקטה המשנה לשון זה, ובמה

עשרים יום, שאף כי לא נותרו שלשים ימי נזירות לכשישוב להשלים את הראשונה, מכל מקום יש לדון שמא נתכוין להפסיקה בנזירות השניה.⁽⁵⁾

ומשנין: **חדא מנו חדא קא מיבעיא ליה**, כלומר: אכן מסתפק רבא גם בנזירות מועטת, ושאלת רבא בנזירות מרובה היא בדרך "אם תמצי לומר" בפשיטות השאלה בנזירות מועטת —

אם תמצי לומר שבנזירות מועטת אין דעתו א-ד להפסיקה, **כיון דעשרה יומין בלבד**, שאין בהם כדי שיעור נזירות, **הוא דיתירין** [נותרן] אחר שיסיים את הנזירות השניה —

לפיכך **לא סליק ליה הלין עשרה ודאי**,⁽¹⁾ כלומר: אין ראויים עשרה ימים אלו שאין בהם שיעור נזירות להצטרף לחצי הנזירות שהחל בה, ולכן אין רצונו להפסיק —⁽²⁾

אבל **נזיר שנזר נזירות מרובה של מאה יום, כיון דאית ליה תמנין** [שמונים] **יומין לבסוף** שהוא צריך להשלים לנזירות ראשונה, **סלקין ליה** ראויים הם להצטרף לימי הנזירות שכבר מנה, ואם כן יש לומר שדעתו להתחיל מיד ואינו מקפיד על ההפסק, כפי שאכן משמע מלשונו —

אי לא דעתו להפסיק בנזירותו?

ומוסיף רבא ומסתפק:

ב. **ואם תמצי לומר** שבנזירות מרובה **חיילי** הנזירות מעכשיו, ואף שיצטרך להפסיקה —

אם אמר: **"הריני נזיר לאחר עשרים יום, ומעכשיו נזיר לעולם"**,⁽³⁾ מהו, **מי חיילא עליה מעכשיו נזירות עולם, אי לא?**

ומשום שיש לומר: דוקא הפסק בנזירותו על ידי נזירות דומה לא איכפת לו, כיון שגם בשעה שמפסיק נוהג הוא נזירות כעין זו שנדר —

אבל כשנזר עכשיו "נזירות עולם" ולאחר עשרים יום קיבל עליו סתם נזירות, יש לומר שאינו רוצה להפסיק את נזירות העולם שלו במין נזירות אחרת.⁽⁴⁾

ומוסיף רבא ומסתפק:

ג. **ואם תמצי לומר, דהכא כשקיבל על עצמו מעכשיו נזירות עולם, כיון דאפשר לאיתשולי** [להשאל] על נזירות השניה שקיבל עליו ואז לא יהא צריך להפסיק את הנזירות שקיבל עכשיו, לכן **חיילא** נזירות זו מעכשיו, שהרי בידו היה שלא יהיה הפסק בנזירותו, ולכן אפילו אם לא נשאל עליה הרי הוא נוהג אותה.

5. בסגנון אחר: משמע מדברי רבא שאילו לא נותרו שלשים יום כשיעור נזירות כדי להשלימם אחר הנזירות השניה, לא היה מסתפק רבא, ועל כך תמהינן: מנין פשוט לרבא דבר זה, ולמה לא נסתפק אף בזאת.

1. ויותר נראה שמילת "ודאי" לא גרסינן לה.

2. ראה מה שנכתב בזה בהערה בעמוד קודם.

3. כן היא גירסת התוספות, ויש ללמוד מדבריהם שהאומר "הריני נזיר לעולם" הרי הוא נזיר עולם, ואין צריך דוקא שיאמר "הריני נזיר עולם".

4. כתבו התוספות שלפי אותו צד בגמרא,